

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

SOSYOLOJİNİN KELİME ANLAMI

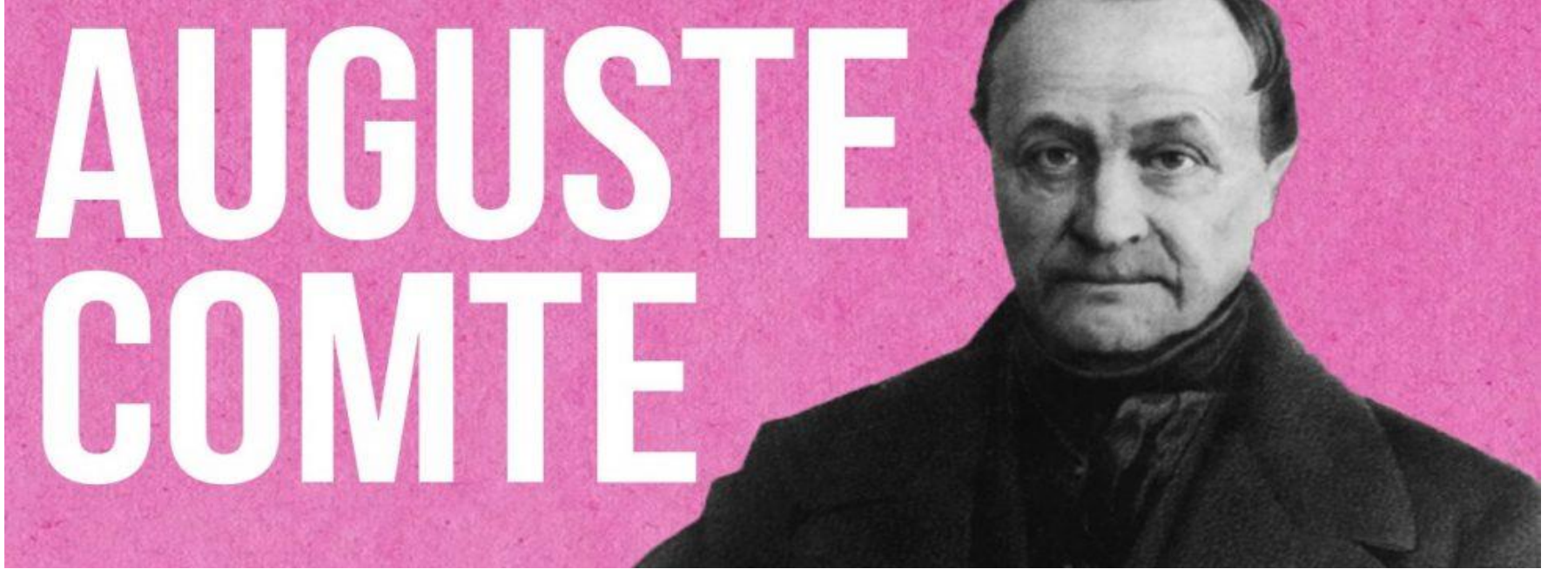
SOCIUS
(Toplum)

LOGOS
(Bilgi, bilim)

*TOPLUM
BİLİMİ*

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

SOSYOLOJİNİN KURUCUSU KİMDİR

**SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI**

SOSYOLOJİNİN KONULARI

TOPLUMSAL YAPI

01

02

TOPLUMSAL GRUP

TOPLUMSAL
KURUMLAR

03

04

TOPLUMSAL
TABAKALAŞMA

KÜLTÜR

05

06

TOPLUMSAL DEĞİŞME
VE GELİŞME

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

 Toplumların meydana gelişini

 Toplumların gelişmesini ve zamanla uğradıkları değişiklikleri

Toplumunu meydana getiren unsurları

Ve bu unsurlar (birey, grup, kurumlar) arasındaki sosyal ilişkileri

Sosyal olay ve sosyal olguları inceleyen pozitif bir bilimdir.

SOSYOLOJİ NEDİR?

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

Toplum Nedir?

Toplum; belli bir coğrafyada, belli bir otoriteye bağılı olarak ortak ve temel çıkarlarını korumak için bir araya gelmiş, bu amaçla toplumsal ilişkiler kuran ve ortak bir kültürü paylaşan insanların oluşturduğu bütünlüktür.

Tarihsel gelişme içinde, aynı toprak parçası üzerinde birlikte yaşayan ve ortak bir uygarlığı olan, yaşamlarını sürdürmek, birçok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için iş birliği yapan insanların tümü toplum olarak değerlendirilmektedir.

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

TOPLUMUN ÖZELLİKLERİ

01

Toplum sınırları belli bir coğrafyada yaşayan insanlardan meydana gelir.

02

Bir toplum içinde yaşayan bireyler ortak duygu, düşünce ve çıkarlara sahiptir.

03

Her toplumun kendine özgü kültürü ve tarihsel birikimi vardır.

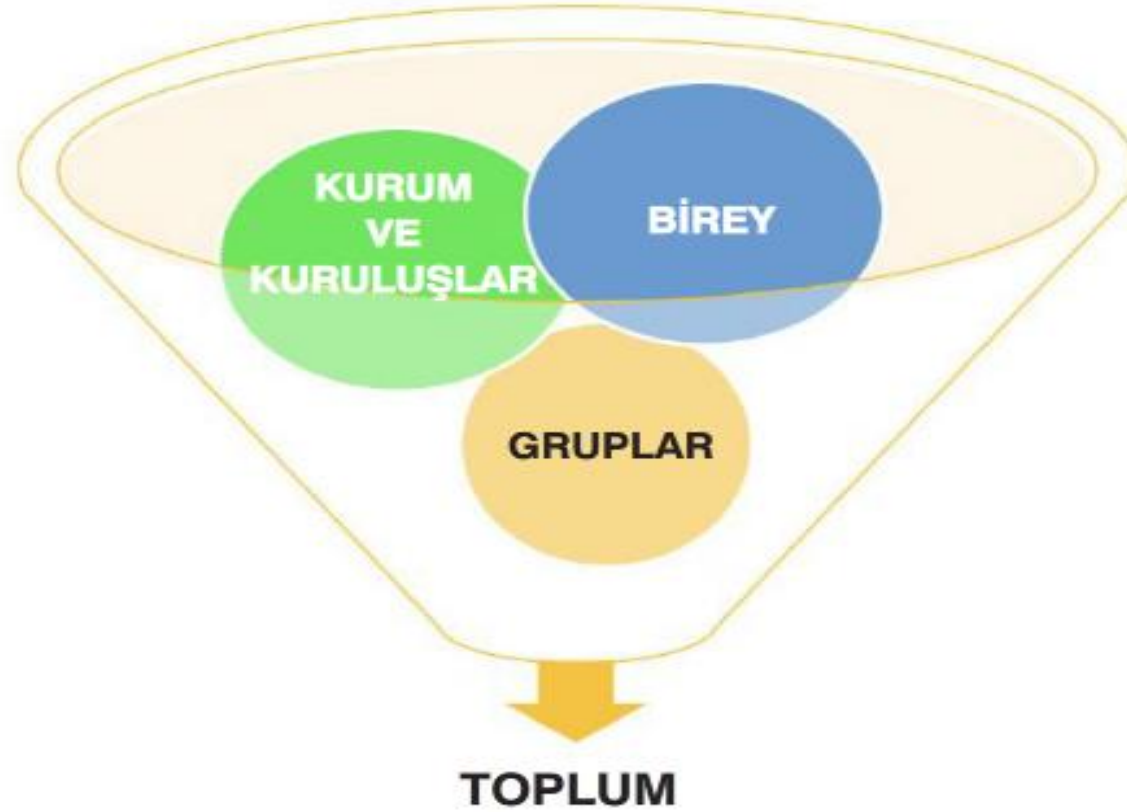
04

Toplumu meydana getiren bireyler arasında sosyal ilişki ve etkileşim vardır.

05

Toplum bireylerin toplamından ibaret değildir. Toplum bireysel ilişkiden doğan ama bireyleri aşan ilişkiler ve kurumlardan oluşur.

TOPLUMU OLUŐTURAN UNSURLAR

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

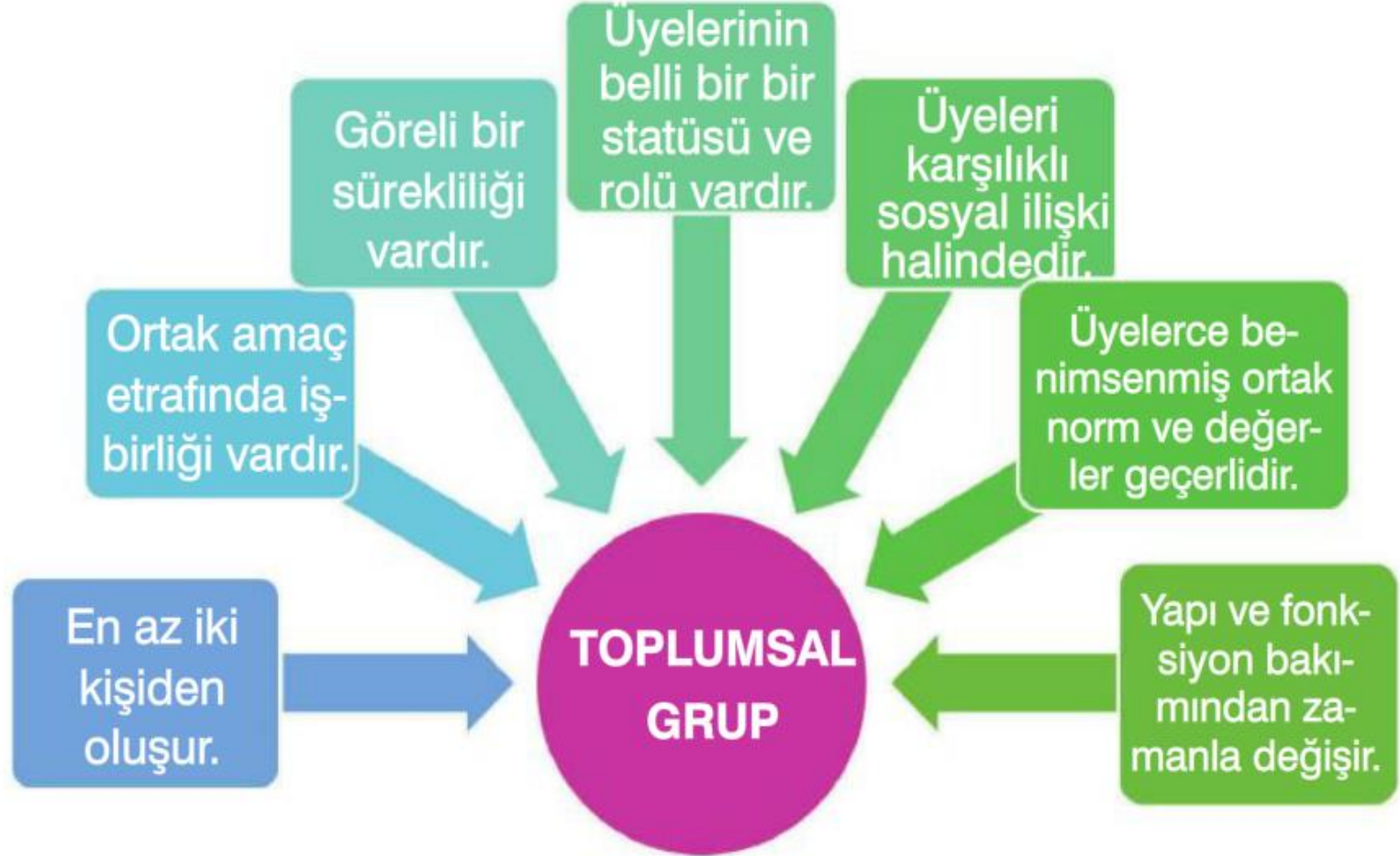

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

TOPLUMSAL GRUP

- Toplumsal grup, ortak amaçlarını gerçekleştirmek için belli kurallara göre, belirli bir süre karşılıklı ilişkilerde bulunan en az iki kişiden oluşan topluluktur.

TOPLUMSAL GRUBUN ÖZELLİKLERİ

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

Toplumsal Grubun İşlevleri

- Bireye moral, topluluk ve güven duygusu verir.
- Bireye toplumun kültürünü kazandırır ve böylece toplumsallaşmayı sağlar.
- Bireyin yeteneklerini ve kişiliğini geliştirir.
- Bireyin beklentilerini ve gereksinimlerini karşılar.
- Bireyler arasında toplumsal yakınlık sağlar ve etkileşimi artırır.

TOPLUMSAL GRUPLAR

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

TOPLUMSAL İLİŞKİ TİPİNE GÖRE

- ❖ Birincil Gruplar
- ❖ İkincil Gruplar

GRUBUN BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE

- ❖ Büyük Gruplar
- ❖ Küçük Gruplar

GRUBUN SÜREKLİLİĞİNE

- ❖ Geçici Gruplar
- ❖ Sürekli gruplar

GRUBA KATILMA ŞEKLİNE GÖRE

- ❖ Katılımın isteğe bağlı olduğu gruplar
- ❖ Katılımın zorunlu olduğu gruplar

GRUBUN KURULUŞ BİÇİMİNE GÖRE

- ❖ Resmi Gruplar
- ❖ Resmi olmayan Gruplar

TOPLUMSAL DAYANIŞMANIN TÜRÜNE GÖRE

- ❖ Cemaat
- ❖ Cemiyet

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

TOPLUMSAL İLİŞKİ TİPİNE GÖRE GRUPLAR

Cooley'e göre gruplar ilişki biçimine göre birincil ve ikincil grup olmak üzere ikiye ayrılır.

BİRİNCİL GRUP

- Üye sayısı azdır.
- "Biz" bilinci güçlüdür.
- Üyeler arasında yüz yüze, sık ve sürekli bir ilişki vardır.
- Üyeler arasındaki ilişki duygusal temele dayanır. Dostluk, sevgi gibi.
- Toplumsal denetim güçlüdür.
- Grubun ilişkilerini düzenleyen kurallar yazılı olmayan kurallardır.
- Aile, akraba ve arkadaş grupları birincil gruplardır.

İKİNCİL GRUP

- Üye sayısı çoktur.
- "Ben" duygusu güçlüdür.
- Üyeler arasındaki ilişki resmi ve seyrek.
- Üyeler arasındaki ilişki akılcı temele dayanır.
- Toplumsal denetim zayıftır.
- Grubun ilişkilerini düzenleyen kurallar yazılı kurallardır.
- Devlet, dernek, siyasi partiler ikincil gruplardır.

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

TOPLUMSAL DAYANIŞMA TÜRÜNE GÖRE GRUPLAR

Tönnies'e göre gruplar ilişkinin biçimine göre cemaat (topluluk) ve cemiyet (toplum) olmak üzere ikiye ayrılır.

Ferdinand Tönnies

1. Cemaat (Topluluk)

- Irk, etnik yapı ve kültür bakımından farklılaşmamış bireylerden meydana gelir.
- Kapalı ve homojen gruplardır. Köyler gibi.
- Geleneksel kalıplar egemendir.
- Bireylerde birlik şuuru ve "biz" duygusu hakimdir.
- Bireyler arasındaki ilişki samimidir ve birincil ilişkiler görülür.
- Ortak irade ve ortak mülkiyet vardır.
- Mekanik dayanışma vardır.
- Toplumun çıkarları bireyin çıkarlarından önce gelir.

2. Cemiyet (Toplum)

- Irk, etnik yapı, sosyo ekonomik durum ve kültürel sistemleri açısından farklılaşmış bireylerden meydana gelir.
- Geniş ve heterojen gruplardır. Kent toplulukları gibi.
- Bireylerde "ben" duygusu hakimdir.
- Bireyler arasındaki ilişkiler resmidir ve ikincil ilişkiler görülür.
- Bireysel irade ve özel mülkiyet vardır.
- Organik dayanışma vardır.
- Bireylerin çıkarları önce gelir.

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

GRUBUN BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE GRUPLAR

- 1. Küçük Grup:** Üye sayısı az olan, bundan dolayı etkileşimleri güçlü, ilişkileri yüz yüze olan gruplardır. Örneğin; aile, takım gibi.
- 2. Büyük Grup:** Üye sayısı çok olan, bundan dolayı ilişki ve etkileşimleri sınırlı olan gruplardır. Örneğin; meclis, parti, millet gibi.

GRUBUN SÜREKLİLİĞİNE GÖRE GRUPLAR

1. Geçici Gruplar

- Belli bir işi yapmak veya bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelen kişilerden oluşan ve amaca ulaşıldığında dağılan gruplardır. Örneğin; kamp yapan işçiler ve yardım grupları gibi.

2. Uzun Süreli Gruplar

- Süreleri, üyelerinin ömürlerinden uzun olan gruplar uzun süreli gruplardır. Örneğin; aile, millet, köyler, komşular gibi.

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

GRUBA KATILMA ŞEKLİNE GÖRE GRUPLAR

1. **Katılımın İsteğe Bağlı Olduğu Gruplar:** Gruba katılımın bireyin iradesine bağlı olduğu gruplardır. Örneğin; dernek, parti sendika üyeliği gibi.
2. **Katılımın Zorunlu Olduğu Gruplar:** Bireyin iradesi dışında katıldığı gruplardır. Örneğin; aile, millet, akrabalık gibi.

KURULUŞ BİÇİMLERİNE GÖRE GRUPLAR

1. **Resmi Gruplar:** Yasa ve yönetmeliklerin geçerli olduğu, resmi kurallara göre var olan gruplardır. Örneğin; ordu, sendika, okul gibi.
2. **Resmi Olmayan Gruplar:** Yazılı hale getirilmiş yasa, tüzük ve yönetmelikler yerine grup üyelerince geliştirilen yazısız bir takım kurallara, örf ve adetlere göre var olan gruplardır. Örneğin; oyun, aile, komşuluk gibi.

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

TOPLUMSAL GRUPLAR

TOPLUMSAL İLİŞKİ TİPİNE GÖRE

- ❖ Birincil Gruplar
AİLE
- ❖ İkincil Gruplar
FABRİKA

- ❖ Katılımın isteğe bağlı olduğu gruplar
PARTİ
- ❖ Katılımın zorunlu olduğu gruplar
AİLE

GRUBA KATILMA ŞEKLİNE GÖRE

GRUBUN BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE

- ❖ Büyük Gruplar
ORDU
- ❖ Küçük Gruplar
ARKADAŞ G.

- ❖ Resmi Gruplar
KAMU HİZMETİ
- ❖ Resmi olmayan Gruplar
OYUN G.

GRUBUN KURULUŞ BİÇİMİNE GÖRE

GRUBUN SÜREKLİLİĞİNE

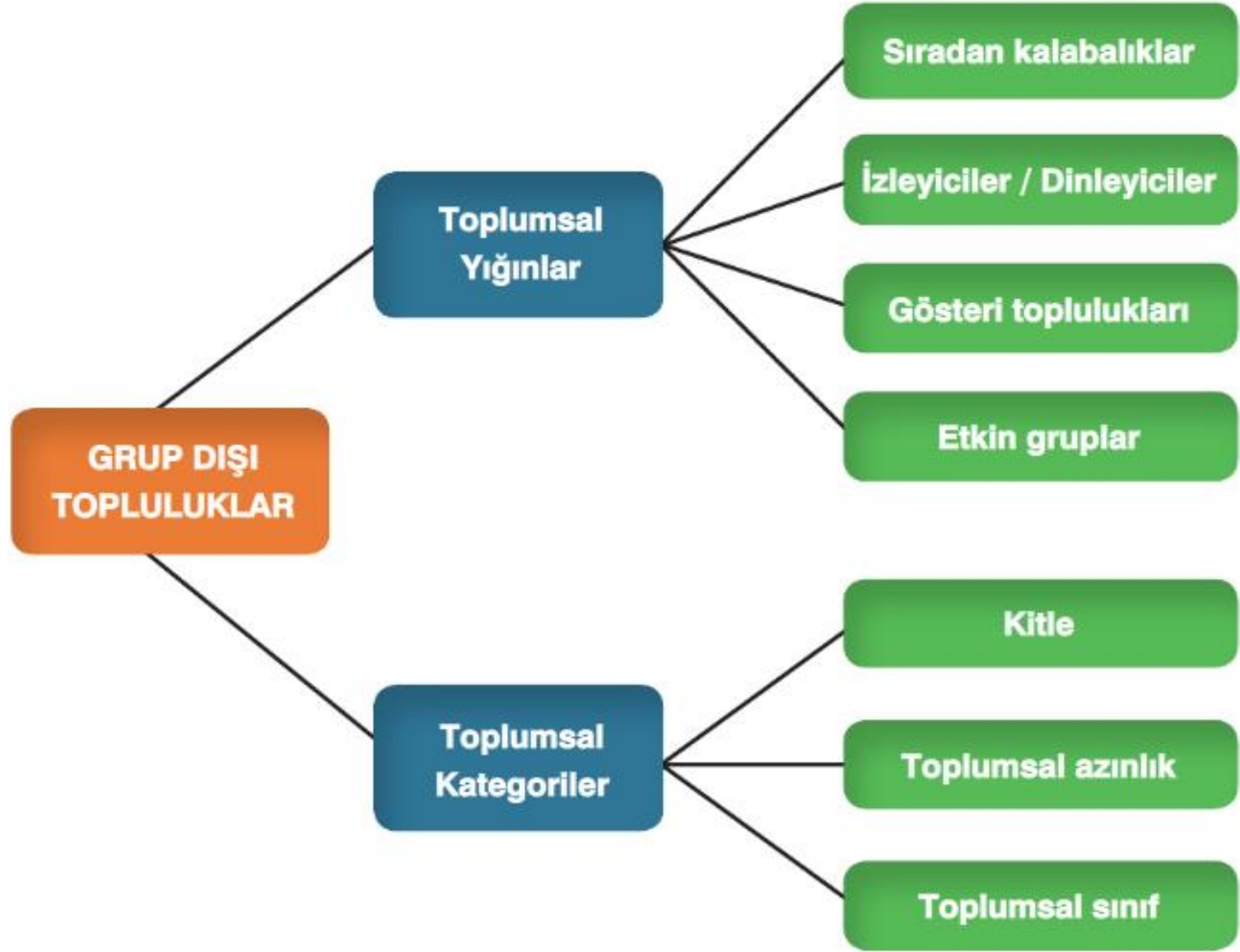
- ❖ Geçici Gruplar
SEMİNER G.
- ❖ Sürekli gruplar
AKRABA

- ❖ Cemaat
KÖY
- ❖ Cemiyet
KENT

TOPLUMSAL DAYANIŞMANIN TÜRÜNE GÖRE

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

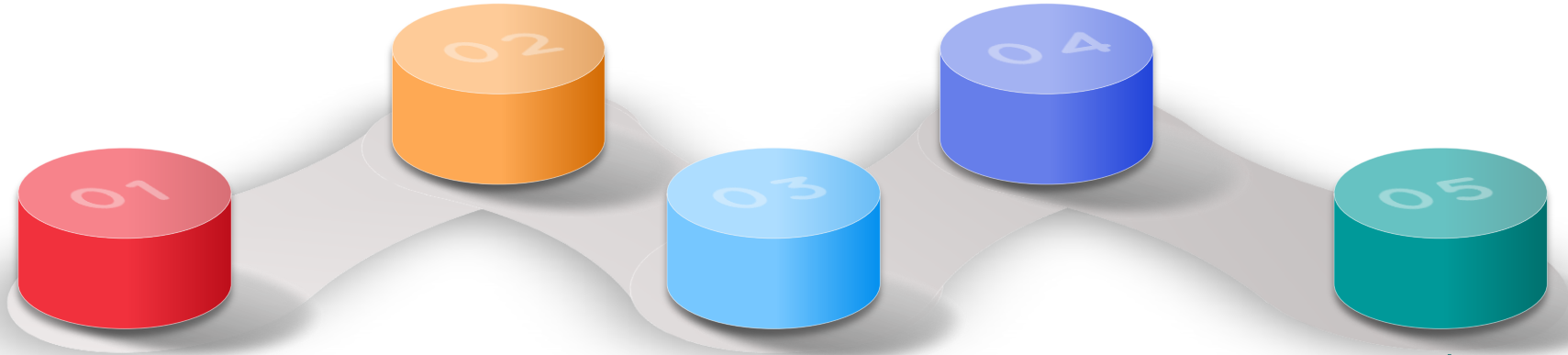

TOPLUMSAL YIĞIN

Fiziki olarak bir arada bulunan, fakat aralarında karşılıklı ilişki bulunmayan kişilerin oluşturduğu bir topluluktur. Ör: sıradan kalabalıklar, izleyiciler, dinleyiciler, gösteri toplulukları..

Aralarında iş bölümü ve düzen yoktur.

Yüzeysel ve geçici bir etkileşim vardır.

Geçicidir.

Birbirini tanımayan ve rastgele bir araya gelinmiştir.

Fiziki olarak bir arada bulunurlar.

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

TOPLUMSAL KATEGORİ

Aynı fiziksel mekanı paylaşmayan, fakat ortak bir takım özellikleri olan topluluklardır. Üçe ayrılırlar.

KİTLE

Aynı uyarıcıdan etkilenenlerin oluşturduğu kategoridir. Örneğin aynı takımı tutanlar, aynı gazeteyi okuyanlar.

1

TOPLUMSAL SINIF

Gelir düzeyi, eğitim düzeyi, meslek bakımından benzer yaşam biçimine sahip insanların oluşturduğu kategorilerdir. Örneğin: işçiler, memurlar.

2

TOPLUMSAL AZINLIK

Bir toplumda ortalamadan aşağıda değerlendirilen ırk ve din olarak da az olan insanlardan oluşmuş kategorilerdir. Örneğin: göçmenler.

3

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

Toplumsal Olay ve Olgu

Toplumsal olay, toplumsal gerçeklik içinde yaşanan tek tek değişimlerdir.

- ❁ Somuttur ve tek tek gerçekleşir.
- ❁ Zorlayıcıdır.
- ❁ Ölçülebilir, sayılarla ifade edilebilir.
- ❁ Toplumdan topluma değişebilir.
- ❁ Aynı toplumda zamanla değişebilir.
- ❁ Kuşaktan kuşağa aktarılabilir.
- ❁ Bireysel bilincin dışındadır.

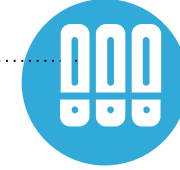
Toplumsal olgu, belli bir süreç içinde oluşan genel değişimlerdir.

- ❁ Başlangıç ve bitiş süreleri belli değildir.
- ❁ Nerede başlayıp nerede bittiği de belli değildir.
- ❁ Soyut ve geneldir.
- ❁ Aynı türden birçok değişmeyi ifade eder.
- ❁ İstatistiki olarak ifade edilebilir.

TOPLUMSAL OLAY VE OLGU ÖRNEKLERİ

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

ERDAL VE
ÖZLEMİN
EVLENMESİ

EVLENMEK

KURTULUŞ
SAVAŞI

SAVAŞ

23 EKİM 2011
VAN DEPREMİ

DEPREM

Toplumsal
Olay
ve
Olgü

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

SOSYOLOJİNİN DİĞER BİLİMLERLE İLİŞKİSİ

01

TARİH, tarih geçmişteki yaşantıları zaman ve yer göstererek inceler. Sosyoloji ise bu konuları genel olarak alır. Tarihteki olayların nedenleri ancak sosyolojinin yardımıyla anlaşılabilir. Tarih sosyolojinin laboratuvarıdır.

02

PSİKOLOJİ: psikoloji bireyi sosyoloji ise toplumu inceler. Ancak bireylerin tanımadan, bireyin davranışlarının arkasında yatan nedenleri bilmeden, toplumun yapısı kültürü ve değişkenlerini anlamamız mümkün değildir. Bu nedenle psikolojiden yararlanırız.

03

ANTROPOLİJİ, insanın kökenini, biyolojik yapısını, evrimini, bedensel özelliklerini, ilkel toplulukları ve kültürleri inceleyen bilim dalıdır. Sosyoloji kültürlerin geçirmiş olduğu değişimleri anlamak için toplumsal kurumların değişim ve gelişimini anlamak için antropolojiden yararlanır.

04

HUKUK, hukuk insanlar arası ilişkileri düzenleyen ve uyulması zorunlu olan yazılı kurallardır. Sosyoloji toplumsal düzen, normlar ve toplumsal yapıyı anlamak için hukuktan yararlanır.

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

SOSYOLOJİNİN DİĞER BİLİMLERLE İLİŞKİSİ

05

EKONOMİ, sosyoloji, üretim ve tüketim sürecinde ortaya çıkan ekonomik ilişkileri ve bu ilişkiler sonucunda elde edilen toplumsal statüler, roller ve tabakalaşmayı anlamak için ekonomi bilimiyle yakın çalışır.

06

SIYASET, siyaset toplumların yönetimlerini, işleyişlerini ve oluşumlarını ele alan, iktidar olgusunu inceleyen bilimdir. Siyaset toplumdaki bir alan değildir. Her toplum belli bir siyasi yapı altında şekillenir. Yada toplumsal olaylar toplumun iyi yönetimini belirler. bu bakımdan siyaset ve sosyoloji birbirlerinin araştırmalarından destek alır.

07

COĞRAFYA, Sosyoloji; toplumların üzerinde yaşadığı bölgenin ve bölge özelliklerinin toplumsal hayata etkisini anlayabilmek için coğrafyanın verilerinden yararlanır..

08

İLETİŞİM BİLİMLERİ; Sosyoloji; bilişim ve medya teknolojilerinin önem kazandığı günümüzde iletişimin toplumsal anlamı, topluma etkileri, toplum-iletişim ilişkisi, toplumsal iletişimin tarihsel süreç içindeki gelişimi gibi konuları açıklamada iletişim bilimlerinden yararlanır.

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

SOSYOLOJİNİN YÖNTEMLERİ

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

TARAMA
ARAŞTIRMASI

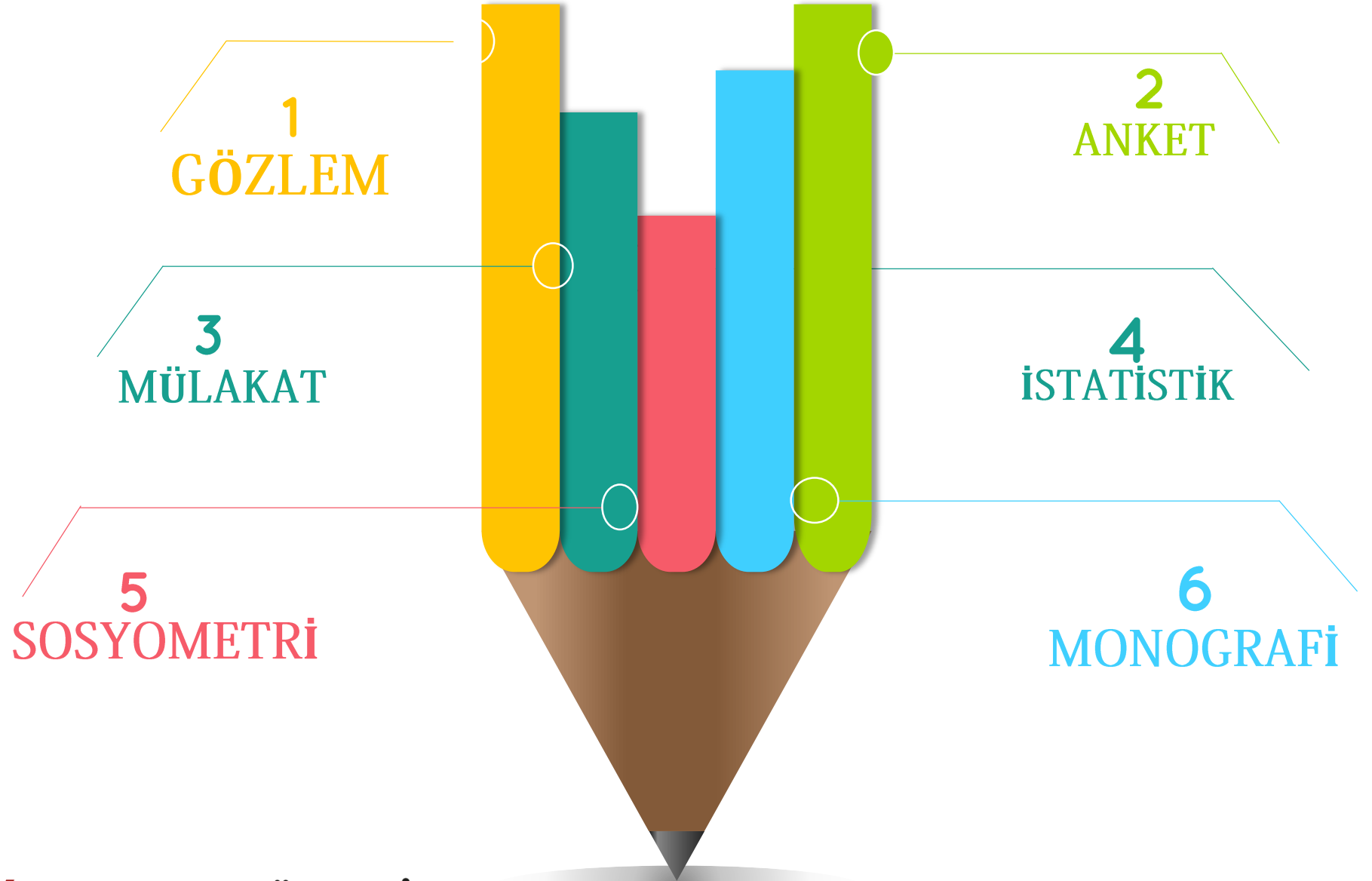
ALAN
ARAŞTIRMASI

BELGELERE
DAYALI
ARAŞTIRMA

GENEL
ARAŞTIRMA
YÖNTEMLERİ

SOSYOLOJİDEKİ VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

SOSYOMETRİ

- ✓ Küçük gruplarda bireyler arasındaki sevgi, bağlılık gibi yaklaşma veya nefret uzaklaşma modellerini açıklamayı sağlayan bir araştırma tekniğidir.
- ✓ Bu yöntemde kişilerin birbirlerine yaklaşma ve uzaklaşma dereceleri sosyometrik testlerle ölçülür ve elde edilen bilgiler sosyogram denilen şema ve grafiklerle ifade edilir.
- ✓ İş yerlerinde, askerlikte okullarda başvurulan bir tekniktir.
- ✓ Teknik Moreno tarafından geliştirilmiştir.

MONOGRAFI

Frederich Le Play

- ✓ Sınırları belirlenmiş bir konunun tüm boyutlarıyla, sistematik bir biçimde ele alınarak derinlemesine incelenmesini olanaklı kılan araştırma tekniğidir.
- ✓ Bu teknik ilk kez Fransız mühendis LE PLAY tarafından maden ocaklarında çalışan işçi ailelerinde uygulanmıştır.

SOSYOLOJİNİN DOĞUŞUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

1

RÖNESANS VE
REFORM

4

BİLİMİN
GELİŞMESİ

7

KENTLEŞME

2

AYDINLANMA
ÇAĞI

5

FRANSIZ İHTİLALİ

8

KAPİTALİZM

3

SİYASAL DEVRİMLER

6

SANAYİ DEVRİMİ

9

ULUS DEVLET

SOSYOLOJİ 19.YÜZYILDA FRANSADA ORTAYA ÇIKMIŞTIR.

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

SOSYOLOJİNİN BAĞIMSIZ BİR BİLİM HALİNE GELMESİNİ
KATKI SAĞLAYAN SOSYOLOGLAR

POZİTIVİST

SOSYOLOJİNİN
KURUCUSU

SOSYOLOJİ
TERİMİ

POZİTİF
FELSEFE
DERSLERİ

ÜÇ HAL
YASASI

BİLİMSEL
YÖNTEM

AUGUSTE COMTE

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

KOLLEKTİF
BİLİNÇ

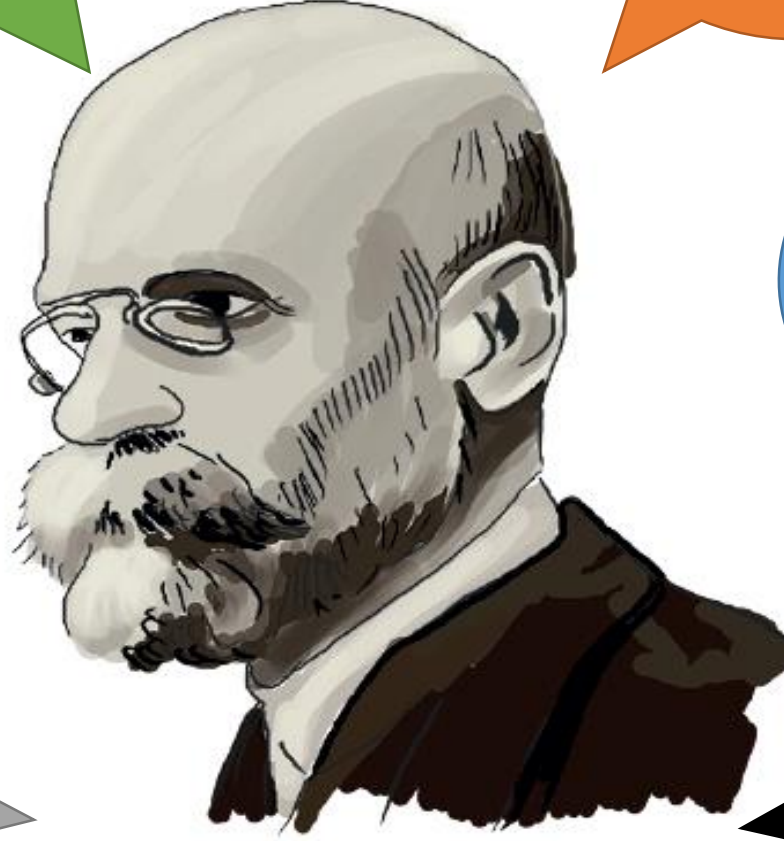
İŞ
BÖLÜMÜ

DAYANIŞMA

ANOMİ

MEKANİK
DAYIŞMA

ORGANİK
DAYANIŞMA

Emile Durkheim

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

KÜLTÜR

PROTESTAN
AHLAKI VE
KAPİTALİZMİN
RUHU

DİN

BÜROKRASI

KÜLTÜREL
FARKLILIKLAR

İDEAL TİP

Max Weber

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

ÜRETİM
BİÇİMLERİ

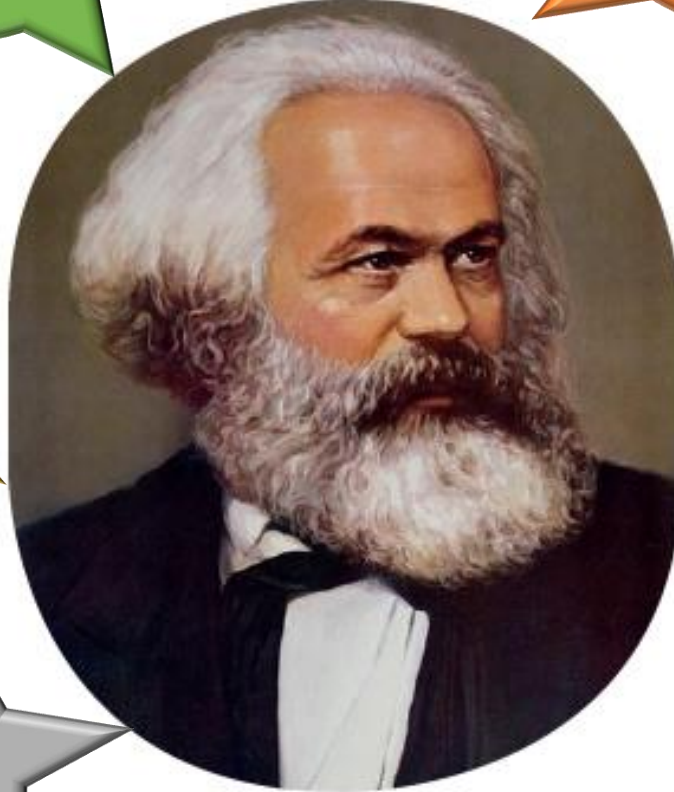
EMEK

SERMAYE

SINIF
ÇATIŞMASI

DİYALEKTİK
MATERYALİZM
VE
TARİHSEL
MATERYALİZM

YABANCILAŞMA

Karl Marx

SOSYOLOJİ
DERSİ
KONU
TEKRARI

Türk Sosyologlarının Sosyolojiye Katkıları

Prens
Sabahattin

Ziya
Gökalp

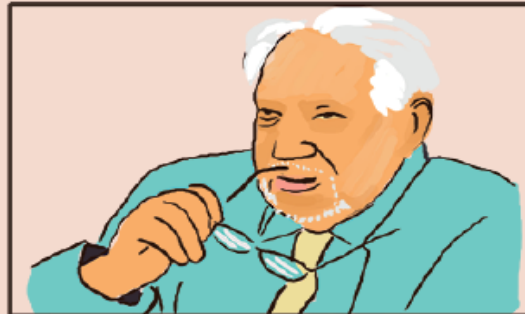
Ziyaeddin Fahri
Fındıklıoğlu

Cemil
Meriç

Mubeccel Belik
Kıray

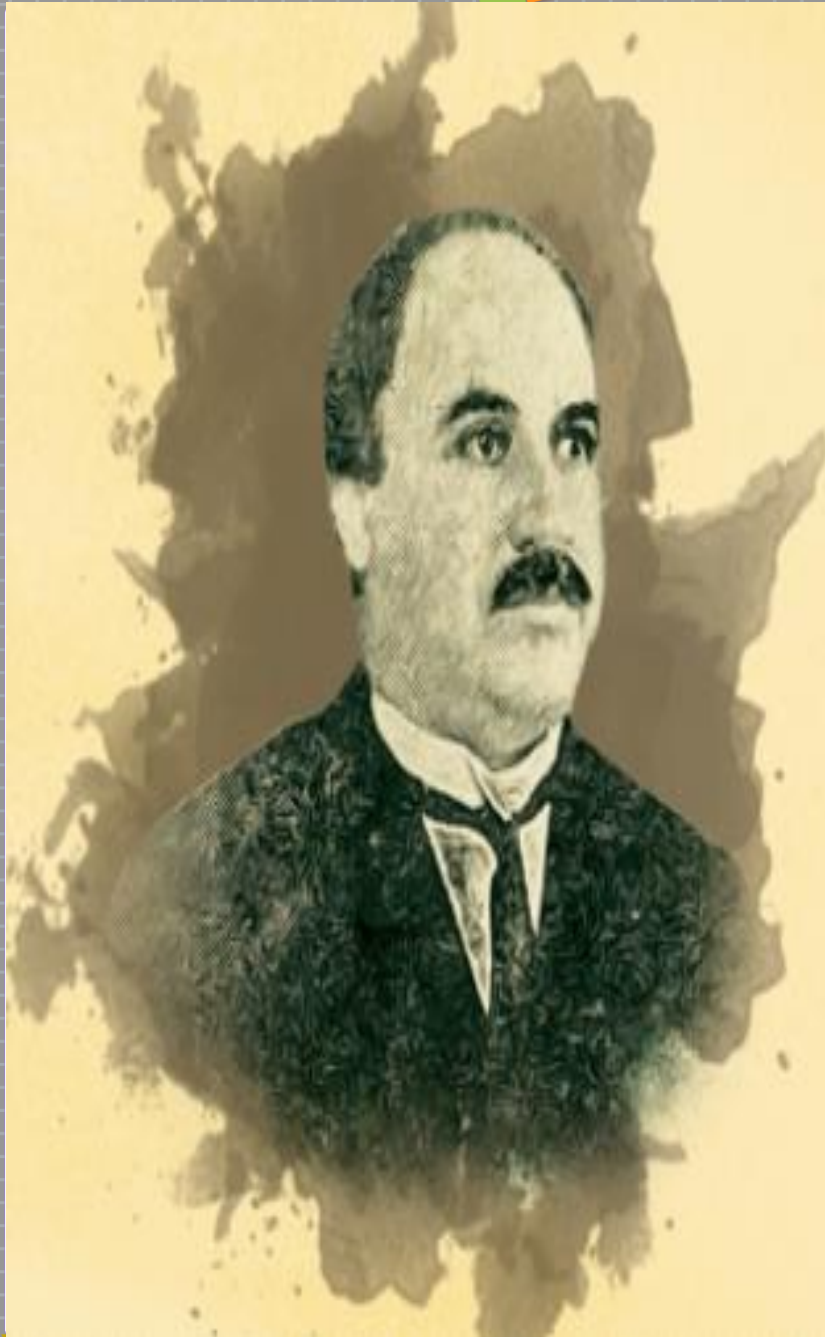

Şerif Mardin

Hilmi Ziya Ülken

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

Ziya Gökalp (1876 – 1924)

- İlk Türk sosyoloğu olarak kabul edilmektedir.
- Sosyolojik yöntem olarak pozitivist bir anlayışı benimser.
- Kültür ve medeniyet kitabında görüşleri ifade etmiştir.
- Ona göre türk toplumu batıdan aldığı değerleri kendine özgü ahlaki ve kültürel değerlerle birleştirerek bir senteze ulaşması gerektiğini savunmuştur. Sentezi «türkleşmek, İslamlaşmak, muasırlaşmak» şeklinde özetlenir.
- Gökalp göre kültür toplumlara özgüdür aktarılmaz. Ama medeniyet tüm toplumların ortak malıdır. Aktarılabilir.

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

Prens Sabahattin (1879-1948):

- “Ademimerkeziyetçilik” adını verdiği siyasi düşüncüyü savunmuştur.
- Siyasal düşüncesini bir kuramda temellendirmek için ya da siyasal fikirlerini sistemleştirmeye yarayan bir araç bulmak için Le Play’i, onun sosyoloji okulunu ve sosyolojik düşüncesini benimsemiştir.
- “Türkiye Nasıl Kurtarılabilir?” adlı çalışması temel eserlerindedir. Ona göre toplumsal yapıyı kemiren, Türk toplumunu uçuruma sürükleyen hastalığın nedenlerinden ilki özel hayatta geleneğe dayanan ve bireyselliği öldüren eğitim sistemi, ikincisi genel hayatta merkezçiliğe dayanan yönetim sistemidir.
- Prens Sabahattin, kişisel girişim ve ademimerkeziyetçiliğe (merkezî olmayan bir yönetim) dayanan bir üretim ve yönetim biçimini, liberalizmi savunmuştur. O, bir araştırmacı olmaktan daha çok reform programları öneren bir düşünür olarak öne çıkmıştır.

SOSYOLOJİ DERSİ KONU TEKRARI

CEMİL MERİÇ

- Sosyolojiyi «içtimai fizik» olarak adlandırır.
- Meriç göre sosyoloji biliminin gerçek kurucusu İbni Haldundur.
- Ona göre 2. dünya savaşından sonra sosyolojinin amacı Amerikan şirketlerinin egemenliğini sağlamak olmuştur. Ve bu sosyolojik görüşler Amerikan toplumun en ideal yapıda olduğunu tüm dünyaya empoze etmeye çalışmaktadır.
- Ona göre sosyolojik görüşler tarafsız değildir. İdeolojik temellidirler.
- Sosyolojinin insana kazandıracığı şey gerçekleri yalanlardan ayırt etmektir.